

Tingmannaráð fyrri Føroyar, Ísland og Grønland:

At verja um felags áhugamál

Longu í 1981 samtykti løgtingið at samstarva við grannalondini fyrri vestan um ávisar spurningar.

Sama ár var líknandi samtykt gjørd í Íslandi og í Føroyum samtykti grønlandska landstingið at vera við í

hesum samstarvi. Einkil ítøkiligt er vorðið úr hesum samstarvi, tí eingin verulig reglugerð

hefur verið. Handa er nú á veg.

Atli Dam, løgmaður legði á tingfundi hósdagin fram uppskot til samtyktar um sáttmálaskjal um »Tingmannaráð út-norðurs«, sum tað eitur á føroyskum.

Sáttmálaskjalið ásetir

m.a., at til ráðið velja Føroya Løgting, Lands-ting Grønlands og Alting Íslands millum tingmenn sínar tað tal á ráðsmonnum og varamonnum teirra, sum hvørt tingið sær tekur avgerð um. Ráðið er samtyktarført, tá ið allir triggir bólkir fyrri

londini eru umboðaðir og hvør bólkur umboðar við meirluta.

Formaðurin fyrri ráðnum verður valdur til skiftis úr bólkunum fyrri eitt ár í senn. Haraftrat verður gjørt greitt í sáttmálaskjalinum um figging v.m.

Í uppskotinum til løgtingið verður eisini sagt frá, endamálinum við hesum samstarvi.

Endamálsgreinin er orðað á »føroyskum«, men til alla lukku fylgir eisini danska orðingin við. Av ógvuliga praktiskum orsökum prenta vit bæði ta føroysku og ta dansku orðingina.

Sáttmálaskjal um Tingmannaráð út-norðurs.

Inngangur I sannaðing um

- at Føroyar, Grønland og Ísland, londini í út-norði, hava áhugamál í felag um at varðveita livandi og livleysa tilfeingi sitt og gagnnýta tað við fyriliti,
- at hetta tilfeingi er londunum alvegis umvarðandi til búskapar, mentannar og framtíðar menningar,
- at tað er mikilsvert heiminum annars til livbjargingar, at hesi lond varðveita livandi tilfeingi sitt og nýta tað við fyriliti,
- at londini ásanna, at neyðsynt er at stimbra og menna samvinnu í mentum, viðskiftum og samferðslu og samvinnu annars og
- at londini við at stimbra og menna samstarvið gera sitt til at fremja góð-semju og friðarliga samtíveru í heiminum,

hava vit kosnir tingmenn á Føroya løgtingi, Landstingi Grønlands og Altingi Íslands við stóði í samtyktum á Føroya løgtingi 27. januar 1981, Landstingi Grønlands 23. mai 1985 og Altingi Íslands 19. mai 1981 um samstarv tinganna millum á fundi í Nuuk 24. september 1985 sannað, at tørvur er á form-ligum sáttmálaskjali, ið skipar reglurnar fyrri samstarvinum.

Charter for Vertnordens Parlamentariske Samarbejdsråd Præambel

I erkendelse af

- at Færoerne, Grønland og Island, det vestnordiske område, har en fælles interesse i bevarelsen og i en kontrolleret udnyttelse af landenes levende og ikke-levende ressourcer,
- at disse ressourcer er af afgørende betydning for landenes økonomi, kultur og fremtidige udvikling,
- at bevarelsen og en kontrolleret udnyttelse af landenes levende ressourcer er af betydning også for den øvrige verdens forsyning med levnedsmidler,
- at landene indser nødvendigheden af at styrke og udvikle det kulturelle, handelsmæssige og trafikale samarbejde og samarbejde iøvrigt samt
- at landene ved at styrke og udvikle samarbejdet giver sit bidrag til fremme af forståelse og fredelig sameksistens i verden:

Har vi valgte medlemmer af Færoernes Lagting, Grønlands Landsting og Islands Alting på grundlag af beslutninger i Færoernes Lagting den 27. januar 1981, Grønlands Landsting den 23. maj 1985 og Islands Alting den 19. maj 1981 um et parlamentarisk samarbejde på møde i Nuuk den 24. september 1985 fundet, at et formelt charter, der fastsætter reglerne for samarbejdet, er nødvendigt.

Størri stuðul til bygdasøvn

Løgtingsins Menta- og Skúlanevnd skjýtur upp, at landskassastuðulin til bygdasøvn verður hækkaður úr 40 í 60%.

Málið er lagt fram av landsstýrinum 26. november 1985 og skjýtur landsstýrið upp at hækka landskassastuðulin til bygdasøvn úr 40% upp í 50% av rakstarútreiðslunum.

Av viðmerkingum landsstýrisins og undir nevdarviðgerðini er tað komið fram, at upprunaliga fyrirmyndin fyrri lógini um bygdasøvn við mentanarsøguligum virksemi var lógin um fólka-bókasøvn.

Eftir lógini um fólka-bókasøvn veitir landið fólka-bókasøvninum 60% í rakstarútreiðing, meðan søvnini sjálvi fáa 40% til vegna.

Av einhøvri orsök broytti løgtingið uppskot landsstýrisins frá 1972 soleiðis, at landskassastuðulin til bygdasøvn við mentanarsøguligum virksemi gjørdist 40%.

Sostatt gjørdist útreiðslubýtið tað øvugta av tí, sum upprunaliga varð ætlað.

Ein fylgjan av hesum varð tann, at bygdasøvn ikki fingur tann mentanar-liga týðning, sum ein hevði vónað, tá lógin um bygdasøvn varð lögð fyrri løgtingið á fyrsta sinni.

Tó eru undantek, og dømi eru um, at nøkur heilt fá bygdasøvn virka væl, hóast tann litla almenna stuðul, tey fáa.

Ein samd mentunar- og skúlanevnd heldur tað vera spell, at fleiri bygdasøvn ikki verða stovnssett eftir savnslógini.

Tað er royndur lutur, at vaksandi áhugi er fyrri ættar- og bygdasøgu. Bygdasøvnini kundu verið ein meira týðandi tættur í bygdamenningini og ein stuðul hjá teimum, sum arbeiða við lokalsøgu.

Eisini kundu hesi søvn, um tey fingust at virka úti um landið, økt um áhugan millum manna fyrri søgu og siðsøgu.

Hvat sjálvum stuðlinum viðvíkur, heldur nevndin tað ikki vera nóg munagott við 50% í landskassastuðli, sum skotið er upp av landsstýrinum. Nevndin mælir tí til, at landskassastuðulin verður settur til 60% av rakstarútreiðslunum.

Undir nevndarviðgerðini er tað eisini vorðið greitt, at tað er eitt ógvuliga tungt figgarligt tak at seta eitt bygdasøvn á stovn. Hetta kemur av, at stovnssetingarútreiðslur, nar eftir galdandi reglum koma ikki undir landskassastuðul. Sambært teim reglum, sum galda í dag, tekur studningurin ikki við, fyrr enn bygdasøvn er alment góðkent.

Nevndin visir á, at tað

frammanundan stovnssetingini av einum bygdasøvi fer fram eitt stórt kostnaðarmikið fyrirei-ingararbeiði — eitt ar-beiði, sum ofta hevur gingið yvir longri tíð.

Nevndin heldur tað vera rimiligt, at tær útreiðslur, sum standast av fyrirei-ingararbeiðinum eisini koma undir landskassastuðul.

Nevndin heldur tað eisini vera rimiligt, at

bygdasøvn fáa loyvi at savna inn annað siðsøgu-ligt tilfar enn fornlutir. Tað verður tí skotið upp, at broyta løgtingslógina um bygdasøvn soleiðis, at søvnini eisini kunnu savna inn og varðveita skjól, myndir og annað av siðsøguligum týðningi fyrri bygdasamfelagið. Út frá hesum setir ein samd nevnd fram í staðin fyrri uppskot landsstýrisins.

Bygdasøvnini kundu verið ein meira týðandi tættur í bygdamenningini og ein stuðul hjá teimum, sum arbeiða við lokalsøgu, segði Jóannes Dalsgaard á tingi. Jóannes er formaður í Menta- og skúlanevnd lögtingsins